

Posudok habilitačnej práce

Téma: Dedina v stredoveku (na dnešnom území Slovenska) 1. časť text, druhá časť prílohy v rozsahu 165 + 142 nepaginovaných príloh. Nitra 2014.

Autor: PhDr. Matej Ruttkay, CSc.

Oponent: Prof. PhDr. Ján Lukačka, CSc.

1. Náročnosť spracovania riešenej problematiky práce.

Problematika výskumu stredovekej dediny patrí k najnáročnejším, ale i najvd'áčnejším disciplínam stredovekej archeológie. Po skromných začiatkoch v polovici 20. stor. sa tejto vednej disciplíne začala venovať väčšia pozornosť vyškolených odborníkov. Dá sa povedať, že Matej Ruttkay patrí k popredným odborníkom mladšej strednej generácie slovenských archeológov. Okrem riadiacej práce a pedagogickej činnosti si dokáže rezervovať čas aj na terénne výskumy a tak sa mu darí držať krok s postupujúcim poznaním vidieka v období stredoveku. Pri riešení náročnej problematiky sa samozrejme musel okrem vlastných výskumov spoliehať aj na výsledky svojich kolegov. Tak sa mu podarilo syntetizovať čiastkové závery desiatok výskumov do ucelenej podoby a predložiť text ako habilitačnú prácu.

2. Posúdenie úrovne spracovania práce.

Habilitačná práca je spracovaná s potrebným nadhľadom a akribiou. Práca pozostáva zo vstupnej kapitoly, v ktorej autor predstavuje predmet a ciele svojho výskumu, hodnotí stav bádania, existujúce pramene a používanú terminológiu. V druhej ťažiskovej kapitole predstavuje stredovekú dedinu v priestore a čase, čo znamená od včasnოსlovenského obdobia až po neskorý stredovek. Rozoberá pôdorysy osád a ich vnútorné členenie, ďalej formy sídlisk a predstavuje základnú sídelnú jednotku – stredovekú sedliacku usadlosť a jej náležitosti. Ďalej naznačuje, ako fungoval hospodársky život stredovekej dediny a čo tvorilo jej hlavné súčasti. V ďalšom texte podrobne predstavuje vidiecky (dedinský) dom, jeho stavebný materiál, vnútorné zariadenie, konštrukciu strechy, vykurovacie zariadenia, samostatne stojace pece, sídliskové jamy, vaňovité objekty atď. Nezabúda ani na také súčasti stredovekej dediny akými boli opevnené hrádky miestnej šľachty a sakrálné stavby vo vidieckom prostredí. Iba naznačuje problematiku stredovekých polí (plužín) a obyvateľstva, ktoré žilo na území dnešného Slovenska. Záver práce (resp. résumé) sa zrejme rodil v chvate a nereflektuje celú šírku problematiky, ktorou sa autor zaoberal.

3. Prínos a úroveň výsledkov práce.

Prínos habilitačnej práce je celkom zrejmy. Z čiastkových archeologických výskumov realizovaných predovšetkým dvoch až troch posledných decéniách 20. a 21. storočia sa habilitantovi podarilo nielen naznačiť, ale aj sprecizovať mnohé fenomény zo života stredovekej dediny. Napriek finančným problémom sa Archeologickému ústavu SAV podarilo realizovať aj väčšie plošné odkryvy, vďaka ktorým je možné identifikovať priestorové rozloženie vidieckych sídelných objektov. Treba dúfať, že sa stredovekí archeológovia konečne podujmú na vzorový a komplexný archeologický výskum celej zaniknutej stredovekej dediny. Oceňujem aj vizuálnu stránku predloženej habilitačnej práce, ktorá mimoriadne pomáha čitateľovi pochopiť textové časti práce. Aj keď v habilitačnom spise nebolo možné predstaviť problematiku opevnených vidieckych sídiel a sakrálnych stavieb v celej šírke, autor správne naznačuje, že zmienenú problematiku bude treba riešiť interdisciplinárnou spoluprácou najmä s historikmi a umenovedcami.

4. Posúdenie formálnej stránky práce (jazyk, štýl, štruktúra)

Aj keď ide o odborný text, jazyk práce živý a zrozumiteľný. Rovnako používaná odborná terminológia je zrozumiteľná a správna. Na niektorých miestach vadia drobné preklepy, resp. nesprávne pády, ktoré bolo možné odstrániť jazykovou korektúrou. Štruktúra, ako sme sa už zmienili vyššie, je logická a prehľadná, čo považujem za dosť dôležité.

5. Explicitne vyjadrený návrh na udelenie (resp. neudelenie) vedecko-pedagogického titulu docent.

Predložená habilitačná práca PhDr. Mateja Ruttkaya, CSc. predstavuje nesporný prínos pre poznanie stredovekej dediny na území dnešného Slovenska. Splňa všetky kritériá kladené na tento druh kvalifikačnej práce a preto odporúčam, aby mu bol po úspešnej obhajobe udelený vedecko-pedagogický titul „Docent“ v odbore stredovekej archeológie. Drobné pripomienky k textu (v prípade publikovania) odovzdám autorovi osobne.

V Bratislave, 17. marca 2014

Prof. PhDr. Ján Lukačka, CSc.
Filozofická fakulta UK, Bratislava

